

[Bundvad.]

der ligger bag Strejkerne, selve Rationaliseringsproblemet.

Man maa ikke lukke Øjnene for, at der her ligger et meget stort Problem, som saavel Arbejdere som Arbejdsgivere og Lovgivere kommer til at tage Stilling til. Den tekniske Rationalisering er som bekendt ikke af ny Dato, men det synes, som om man nu har forladt den nogenlunde rolige Udviklingslinie til Fordel for en forceret Rationalisering presset frem af Industrilederne og ofte foretaget under saadanne Former, at den maa paakalde almindelig Interesse. Som Aarsag til denne forcerede Rationalisering angives, at den tekniske Udvikling er løbet fra os under Krigen. De krigsførende Lande har sat den største Del af deres Produktionskraft og Kapital ind paa Produktion af Krigsfornødenheder og har her anvendt den mest fremskredne Teknik og den dertil afpassede Arbejdskraft. Lægges denne Produktionskapacitet om til Fredsproduktion, kommer man ud for en Konkurrence, som vi ikke kan klare. Det neutrale Sverige har haft Forbindelse med den frie Verden under Krigen og har derfor haft Lejlighed til dog i nogen Grad, kan man sige, at følge med i Udviklingen, medens vi herhjemme i Stedet har slidt paa vort Produktionsapparat uden Lejlighed til væsentlige Fornyelser.

Det kan ikke bestrides, at den her omtalte Udvikling har fundet Sted, men om den har haft eller vil faa den Betydning for vor Konkurrenceevne, som her er nævnt, maa komme til at staa usikkert hen en Tid endnu. Vor højt kvalificerede Arbejdskraft — og her tager jeg Ordet i videste Forstand — betød tidligere et meget væsentligt Aktiv og kan komme til det igen, naar de andre Lande maa anlægge en økonomisk Vurdering i Produktionen og ikke, som det var Tilfældet under Krigens Tid, kan fremme Produktionen uden Hensyn til Omkostningerne.

Paa den anden Side er jeg klar over det farlige ved at forfalde til ukritisk Selvbeundring. Vi kan ikke standse vor Erhvervsudvikling, fordi vi tror, at Arbejdskraftens Kvalitet slaar til, men maa fremme Produktiviteten ogsaa ved Hjælp af den tekniske Rationalisering. Alle maa være interesserede i, at vort Produktionsapparat udnyttes og udvikles mest muligt, bl. a. for derigennem at skabe Basis for den højere Levestandard for den brede Befolkning, som vi gerne ønsker. Ingen er da heller Modstander af en fornuftig Rationalisering, heller ikke Arbejderne. Tværtimod ønsker den enkelte at anvende baade gode og mange

Maskiner. Det er heller ikke Rationaliseringen som saadan, Arbejderne reagerer mod, men mod den Form, som denne Rationalisering ofte søges fremmet under.

Arbejdsstudierne, under hvilke Rationaliseringen ofte foregaar, har naaet, ja, man kan vist godt sige en saadan videnskabelig Højde, at uegnede Ledere har en Tendens til at se bort fra det menneskelige Moment til Fordel for det videnskabelige. Man ofrer alene den enkelte Arbejdsindsats saa stor Opmærksomhed, at man overser Helheden. Man søger ved Tidsstudier o. lign. at finde frem til Arbejdsformen for den enkelte Arbejder, og det kan betyde mindre, ofte ganske uvæsentlige Besparelser, men fremkalder hos Arbejderen en Følelse af Tvang og Spændetroje. Men Arbejderen er ikke en Maskine, men et Menneske, der bevidst søger at gøre sig til Herre over Maskinen. Han vil instinktiøst reagere mod alt, hvad der tenderer mod at gøre ham til et automatisk virkende Væsen, til en Robot. Arbejderen har ofte og med Rette Indtryk af, at det, Teknikken alene er interesseret i, er, at Arbejdslønnen er den mindst mulige eller rettere sagt, at Produktionen er den størst mulige pr. Lønhed. Man har Indtrykket af, at det drejer sig om at presse den enkelte Arbejder op til den højeste Ydelse uden Hensyn til, at man derved overskrider det for Arbejderen naturlige Arbejdstempo eller forrykker den Arbejdsrytme, som er saa vigtig for, at Arbejderen vil kunne taale Maskinens Belastning, Støj og alt andet, der kendes i den moderne Virksomhed. Og det gælder ogsaa andre Faktorer. Varens Pris og andre Ting lades temmelig upaaagtet.

Arbejderen kan vel ikke sætte sig imod, at der foretages Rationaliseringsbestræbelser paa hans Arbejdsplads, men han kan forlange, at Bestræbelserne først og fremmest rettes mod, hvad man kan kalde døde Ting, før man yderligere presser Menneskets Ydelse i Vejret. En rationel Gennemgang af en Vares Vej gennem en Virksomhed vil ofte vise, at hvor et Menneske bestemmer Indsatsens Størrelse, er den saa stor, som Forholdene tillader. Det ligger i Menneskets Natur at udnytte foreliggende Muligheder. Anderledes forholder det sig, hvor mange Mennesker har Indflydelse paa, hvordan Forholdene skal være, eller hvor man i Fællesskab øver Indflydelse derpaa. Det gælder i. Eks. Maskinernes Fornyelse og Vedligeholdelse, Værktøjets Antal, Kvalitet og Pleje. Det drejer sig om Arbejdsstedets Indretning, Ryddelighed og Belysningen ved Arbejdsstedet og Bygningernes